

γίων, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Γάλλος παιδαγωγὸς αὐτοῦ Turpi. Εἰς ἐκδόσεις σπουδαίων καὶ κοινωφελῶν πονημάτων ἀείποτε συνέτρεχον, διὸ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν τότε ἐκδοθέντων συγγραμμάτων ἐλέπομεν ἢ ἀφιερούμενα αὐτοῖς ἢ φέροντα τὰς εἰκόνας τῶν διαπρεπῶν τούτων ἀνδρῶν.

Ὑπὸ τοιοῦτου ἐνθέου ζήλου ἐνεπνέοντο οἱ ἀληθεῖς οὔτοι τῆς παιδείας εὐεργέται, εἰς οὓς πλεῖστα ὀφείλουσιν αἱ Μοῦσαι, αἵτινες, μείναςαι ἀνέστιοι μετὰ τὴν ἄλωσιν, παρ' αὐτοῖς εἶδον κατοικίαν.

Ὀμιλοῦντες περὶ τῶν Φαναριωτῶν εἶναι ἀνάγκη ἵνα εἴπωμεν τινα καὶ περὶ τῶν Φαναριωτιστῶν, αἵτινες οὐδὲν ἥττον τῶν συζύγων αὐτῶν ἡσχολοῦντο εἰς τὰ γράμματα καταστάσας τύπος καὶ ὑπογράμμος θυγατέρων εὐπειθῶν, ἀφωτισμένων συζύγων καὶ ἀληθῶν μητέρων. Γνωστὸν βεβαίως ὑπάρχει τοῖς ἀναγνώσταις τὸ ὄνομα τῆς Ροζάνδρας Σκαρλάτου, τῆς πρώτης Φαναριώτισσας· αὕτη ἐμόρφωσε τὸν Ἀλεξάνδρον Μαυροκορδάτον τὴν Θαυμασθέντα ὡς φιλόσοφον καὶ πολιτικόν. Σπουδάσασα τὰ ἑλληνικὰ παρὰ τῷ τότε διαπρεπῇ τῆς Σχολῆς τοῦ Ἱενοῦς διδασκάλῳ Ἰωάννῃ Καρυοφύλλῃ τοσοῦτον κατέστη Θαυμαστὴ ὥστε οἱ σύγχρονοι αὐτῆς ἴσθη τῇ Ὑπατίᾳ, τῇ περιφημῇ ἐκείνῃ Ἀλεξανδρινῇ φιλοσόφῳ, ἀνεκλήρυττον. Γυνὴ σπουδαία ὑπῆρξε καὶ ἡ σύζυγος τοῦ αὐτοῦ Μαυροκορδάτου Σουλτάνα, ἥς τὸν θάνατον θρηνῶν ὁ ἐπέραστος αὐτῆς σύζυγος ἔγραψε τὴν περίφημον ἐκείνην ἐπιστολὴν τῷ σκευρφάλαι Βαλασῷ, ἐν ᾗ διὰ τῶν ζωηροτέρων χρωμάτων διαζωγραφεῖται τὰ προτερήματα τῆς προσφιλεστάτης αὐτοῦ γυναικὸς. Δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ ἐπιστολαρίῳ (σ. 150.) Λόγια Φαναριώτισσαι ἀναφέρονται καὶ ἡ Αἰκατερίνη καὶ Παλλοῦ Σούτσου, Παλλοῦ Ἀργυροπούλου, Εὐφροσύνη Καλλιμάχη, Ἐλένη καὶ Αἰκατερίνη Σχινᾶ καὶ ἄλλαι, ὧν τὰ συγγράμ-

ματα ἢ αἱ μεταφράσεις σπουδαίαν κατέχουσι θέσιν ἐν τῇ νεοελληνικῇ φιλολογίᾳ, ὡς καὶ ἡ πρό τινων ἐτῶν ἀφ' ἡμῶν μεταστᾶσα θυγάτηρ τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου καὶ τῆς Σκαρλάδας Κ. Μουρούζη, Αἰκατερίνη Δοσίου. Ἐν τερμάτιον τῆς ἀπαραιμίλου αὐτῆς μεταφράσεως τοῦ βυρωνείου Γκιζοῦρ πιστεύομεν ὅτι θελεῖ εἶσθαι ἀνώτερον πάντων τῶν ἡμετέρων ἐγκωμίων. Περιγράφει τὸν καλπασμὸν τοῦ ἵππου.

Μὲ τῆς ἀστραπῆς τὸ τάχος καὶ μὲ τὸν ὄρον
(τῶν κτύπων)
Τίς μ' ἠνίας ἀφαιμένας καὶ εἰς μαῦρον τρέχει
(ἵππου)
Πάταγον φρικτὸν ἀκούω, κτύπον ἄγριον με-
(τάλλων,
Μετὰ κρότον ἄλλον κρότον, μετὰ γούπον γού-
(πον ἄλλον,
Καὶ τὰ πέριξ ἄντρα ἤχον ἀναπέμπουσι μεγέ-
(λον)

ΣΙΕΝΙΟΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

(Συνέχεια, ἴδε φυλλ. ΙΓ.)

Ε'.

Κατὰ τὴν εἰς Σιένην ἀφίξίν μου, πρῶτον πάντων ἐγνώρισα τὸν καθηγητὴν τοῦ ποινικοῦ δικαίου Κ. Μ..., καθὼς εἰς αὐτὸν συστηθεῖς. Στενοτάτην καὶ φιλικωτάτην συνήψα σχέσιν μετ' αὐτοῦ προΐοντος τοῦ χρόνου, τυχόν, κατ' ἐμὴν καλὴν τύχην, τῆς συμπαθείας αὐτοῦ· οὐδέποτε δὲ θέλω λησμονῆσαι τὴν ὠχρότα-

(*) Ἰδοὺ, φίλοι ἀναγνώστρια, ἐὰν ὑπάρχῃ καὶ αἱ ἀναγινώσκουσαι με, εἰς τὴν ἡσχολοῦνται αἱ Φαναριώτισσαι ἐκείναι· δὲν ἀνεγνώσκον τὰ μόνα τερψικάρδια σήμερον θεωρούμενα μυθιστορήματα, εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ὁποίων κατεσπαταλῶσι τὸν πολυτίμον χρόνον αἱ σημεριναὶ νεάνιδες. Ἀγνοῶ ἐὰν αἱ ἀναγνώστριαί μου ἀκολουθῶσι τὸν τοιοῦτον συρμόν· ἀλλ' ἂν μὴ συγχωρήσωσι νὰ τὰς νομίσω τοιαύτας, ἐν ὅσῳ δὲν προτρεφουσιν ἐν ἑνὶ εἰς τὸν «Ζακ. Ἀνθών»

τα τοῦ προτόπου του καὶ τοὺς δακρυ-
στάτους ὀρθακλούς αὐτοῦ, ἐν τῇ ὥρᾳ
τῆς ὀριστικῆς ἀναχωρήσεώς μου, τῆς ἀ-
μέλεις ἀναμεινύσης με. Οὕτω ἐνθυ-
ποῦμαι μετὰ συγκινήσεως καὶ δύο ἐτέρας
σταγόνας δακρύων, περὶ ὧν κατωτέρω.

Πολυμαθέστατος καὶ ἱκανώτατος ὁ φί-
λος οὗτος καθηγητὴς διέτρεπεν ἐπὶ εἰλικρι-
νεῖα αἰσθημάτων, ἀγαθότητι ψυχῆς, ἀξιο-
προσπεῖα ἅμα δὲ καὶ εὐπροσηγορία συμπερι-
φορᾶς ἥν δὲ συντηρητικώτατος ὡς πρὸς
τὴν πολιτικὴν, καὶ λίαν καθολικὸς ὡς
πρὸς τὸ θρησκευμα κατὰ ἐνδόμυχον πε-
ποιθήσιν, διὸ καὶ ἡ πτώσις τοῦ ἡγε-
μονικοῦ οἴκου τῆς Λορραίνης καὶ ἡ ἐν-
ταῦθεν προσάσκησις τῆς Τοσκάνης εἰς τὸ
βασιλικὸν τοῦ Πεδεμοντίου ὑπῆρξεν αἰ-
τία μεγάλης πρὸς αὐτὸν λύπης, καθ'
ὅσον ἐπρέσβευε τὴν ἀρχὴν, ἣν καὶ
Ναπολέον ὁ Γ' ἐκήρυξε μετὰ τῇ ἐν Βιλ-
λαφράγκᾳ εἰρήνῃ τῆς ὁμοσπονδιακῆς
τῆς Ἰταλίας ἐνότητος, τηρουμένων τῶν
ἐξ ὧν συνέκειτο διαφόρων κρατῶν ὑπὸ
τὴν ἐπίτιμον προεδρείαν τοῦ Πάπα. Καθ'
ὅλην τὴν ἐν Σιένη διαμονὴν μου διήνουν
τὰς ἐσπέρας μου ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ,
προσαγορευόντός με ἅμα τῇ ἐμφανίσει
μου διὰ τῆς προτρήσεως «*Salve Messa-
la Corvine*» ὡς ἐκ τοῦ ἐπωνύμου μου
ἀκέραιον διατηρηθέντος ἐν τῇ ἀπὸ Ρώ-
μης μέχρι Ζακύνθου μεταβάσει αὐτοῦ
καὶ ὡς ἐκ τινος ὁμοιότητος, ἣν οὗτος
διέβλεπεν ὡς πρὸς . . . τὴν εἶνα μεταξὺ
ἐμοῦ καὶ τοῦ δισκίου ρήτορος ἐκείνου.
Μετὰ τοῦ καθηγητοῦ τούτου, ἀγάμου
ὄντος, κατῴκει καὶ ἕτερος τις καθηγη-
τῆς, ὁ τῆς θεολογικῆς ἡθικῆς, ὁ σεβά-
σμιος Π. . . κληρικὸς ἀγαθός, εὐθύμος
καὶ ἁστέιος. Ὁ τοῦ ποιητικοῦ δικαίου
καθηγητῆς λίαν κατερίνεται περὶ τὴν με-
λέτην τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλώσσης,
ἡρέσκειτο δὲ τὰ μέγιστα ἀκροώμενος ἐ-
μοῦ ἀναγινώσκοντος τὴν γλώσσαν ταύτην
διὰ τῆς καθ' ἡμᾶς προφορᾶς. Ἐγίνωσκεν
αὐτὴν ἀρκούντως καὶ ὁ ἕτερος καθηγη-
τῆς ὡς ἐκ τούτου αἱ ἐσπερικὲς ἐκταχο-
λήσεις ἡμῶν συνίσταντο εἰς τὴν μετὰ-

φοραὶν ἐκ τῶν μεγάλων ποιητῶν καὶ λο-
γογράφων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ποικι-
λόμεναι ἐνίοτε διὰ τῆς γένεως ἀξιολόγων
τινῶν γλυκυσμάτων, ἅτινα ἐπεμπον εἰς δώ-
ρον πρὸς τὸν καθηγητὴν Μ. . . . Θεικί
του τινὲς ἐν μοναστηρίῳ διατελοῦσαι,
καὶ διὰ τῆς πόσεως τοῦ νεκταρίου ροσχά-
του τοῦ Μονταλκίεου (*moscadello di
Montalcino*.) ὅπερ ἐστειλεν εἰς τὸν καθη-
γητὴν Π. . . ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ ἐν
τῇ πόλει ἐκείνῃ ἐνδημούσα.

Ἦν Ὀκτώβριος, ἡ ἐποχὴ τῶν ἀγρου-
λιῶν, τῆς θήρας, τῶν παντοίων ἀγροτι-
κῶν διασκεδάσεων, καθ' ἣν αἱ ἐπαύσεις
τῶν εὐπατριδῶν καὶ πλουσίων ἀνοίγον-
ται εἰς τοὺς φίλους, τοὺς προσερχομένους
εἰς κατόπιν π. ο. κλήσεως, εἴτε καὶ αὐτο-
κλήτους ἐνεκα τῆς μεγάλης οἰκειότητος καὶ
ὅπου ἡ ἐθιμοταξία τῶν πάντων πρεσ-
σταται—καθ' ἣν αἱ ἀγροικίαι τῶν εὐ-
πορούντων δέχονται μετὰ μείζονος ἐ-
λευθερίας τοὺς οἰκείους, τοὺς συνερχομέ-
νους ὅπως συνδιασκεδάσωσι καὶ συνευ-
θυμήσωσι—συγκροτοῦνται τερπναὶ ἀγρο-
τικαὶ περιηγήσεις καὶ συμπόσια—τε-
λοῦνται ταξείδια—οἱ μαθηταὶ σχολά-
ζουσι, καὶ ὡσεὶ ἀπελευθερωθέντα πτη-
νὰ, ἔνθεν κἀκεῖθεν περιπλανῶνται, δρέ-
ποντες πᾶν ὅ,τι ὥραϊον καὶ τερπνὸν
παρέχει αὐτοῖς ἡ φύσις—οἱ καθηγη-
ταὶ εἴτε ἐπανερχονται εἰς τὰ ἴδια ἂν
ἐξ ἄλλης χώρας, εἴτε ὅπωςδῆποτε ἀνα-
κοιφίζονται ἐκ τῶν ἐνιαυσίων κόπων τῶν
—ἀπαντες δὲ πειρῶνται κἄπως ν' ἀ-
πολαύσωσι τέρψεως καὶ ἡδονῆς τινος. Καὶ
ναὶ μὲν πρὸ τοῦ μηνὸς τούτου ἀρχονται
αἱ εἰς τὴν ἐξοχὴν μεταβάσεις, αἱ
ἐδοιοπορίαι καὶ αἱ σχολαί—πλὴν κατὰ
τὴν ἐποχὴν ταύτην, τὴν λεγομένην τὸ
μικρὸν θέρος, καθ' ἣν αὖρα τερπνὴ καὶ
γλυκεῖα διαδέχεται τὸν πνιγρὸν καύ-
σωνα καὶ τοὺς ὀχληροὺς ἀνέμους τοῦ
νότου, οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς περίπατοι τε-
λοῦνται ἄνευ κόπου καὶ ἰδρωτός, καὶ κα-
τὰ πᾶσαν στιγμὴν δύναται τις νὰ εὐ-
φρανθῇ ἐμβλεῖπων εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ τῆς
φύσεως θεάματα, τῆς παρεχούσης μάλιστα

τότε ἄφθονα καὶ πλούσια τὰ ἐκυτῆς δῶρα — κατὰ τοιαύτην ἐποχὴν, λέγω, γίνεται ἐπαισθητοτέρα ἡ ἐπιθυμία τῶν ἀγροτικῶν θυμηδίων. Ἐνεκα τούτου ἐνῶ ὁ καθηγητὴς Μ... ἐσκόπει νὰ μεταβῇ εἰς τὸ κτῆμα αὐτοῦ, οὐ μακρὰν ἀπέχον τοῦ Μονταλκίνου, ὁ καθηγητὴς Π... παρεσκευάζετο ν' ἀπέλθῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν οἰκογένειάν του, ἀμφότεροι δὲ μὲ προσεκάλεσαν ἵνα τοὺς ἐπισκεφθῶ. Πράγματι, μίαν ἡμέραν, μετὰ τὴν ἀναχώρησίν των, ἴδου με ἐν τῷ ὄχλῳ τοῦ λεγομένου Procaecia, ὅστις κατὰ τὸν τότε καιρὸν ἦν ὁ τακτικὸς γραμματοφόρος μεταξὺ τῆς Σιένης καὶ τοῦ Μονταλκίνου, διευθυνόμενον πρὸς τὴν πόλιν ταύτην. Οἱ γραμματοφόροι οὗτοι ὁμοιάζουσι πολὺ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι ξαναγούς. Διερχόμενοι κατὰ δεκαπενθημερίαν τὰ αὐτὰ μέρη, γινώσκουσι λεπτομερῶς καὶ τὴν ἱστορίαν των, ἣν σοὶ διηγοῦνται πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν, διὰ τοῦ αὐτοῦ τόνου, μετὰ τῆς αὐτῆς ἀπαγγελίας. Ὀφείλομεν νὰ διατρέξωμεν εἰκοσιτέσσαρα μίλια· εἶχε λοιπὸν ἐκεῖνος ὅλον τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον ἵνα μοὶ ἐκκενώσῃ ἅπασαν τὴν ἐπὶ τῶν χρονικῶν τοῦ τόπου πολυμάθειάν του. Ἐπορευόμεθα πρὸς νότον, ἀλλ' οὐ μακρὰν πρὸς ἀνατολὰς ἐφαίνετο ὁ λόφος Monteperlo καὶ ὁ ποταμὸς Arbia, ὅπου συνεκροτήθη ἡ περιβόητος μάχη, ἥς ἤδη ἐποίησάμην μνησίαν, καὶ ἥς ἐγνώριζον τὰ καθέκαστα, λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Ἀδου τοῦ Δάντου ν' ἀνατρέξω εἰς τὰς ἱστορικὰς πηγάς.

— Βλέπετε τὸν λόφον ἐκεῖνον; — μοὶ λέγει αἴφνης ὁ γραμματοφόρος.

— Τὸν βλέπω — ἀπάντησα.

— Καὶ ἐκεῖνον τὸν ποταμόν;

— Ἐπίσης.

— Ἡξεύρετε τί συνέβη ἐκεῖ;

— Μία μάχη.

— Ὡ! τὸ γινώσκετε! — ἀνέκραξε μετὰ τινος ἐκπλήξεως. — Καὶ δὲν γινώσκετε μεταξὺ τίνων καὶ πότε;

— Μεταξὺ τῶν Φλωρεντινῶν καὶ τῶν Σιενίων τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1260,

ἂν δὲν ἀπατῶμαι. —

Ἡ δυσαρέσκεια ἡ ἐπὶ τοῦ προσώπου του ζωγραφηθεῖσα, ὅτι διεψεύσθησαν αἱ προσδοκίαι τοῦ ἵνα ποιήσῃ ἐπιδείξιν τῶν γνώσεών του, ὑπῆρξε τοσοῦτον φανερὰ, ὥστε ἐστοχάσθην ἀναγκαῖον νὰ μετρίαισα καὶ πῶς αὐτήν· διὸ προσέθηκα.

— Πλὴν θὰ λάβω εὐχαρίστησιν νὰ ἀκούσω ἐκτιθέμενα παρὰ σοῦ τὰ περιστατικά τῆς μάχης ἐκείνης, διότι ἄλλην ἐντύπωσιν ἐμποιοῦσιν ἀναγνωσόμενα, καὶ ἄλλην ἀπαγγελλόμενα ἐπὶ τοῦ παρὰ τοῦ ἔχοντος καὶ τὴν πρὸς ταῦτα ἱκανότητα.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἐρριδρύνθη παρὰ ταῦτα ἡ ὄψις του, καὶ μειδιῶν εἶπε.

— Σὺς εὐχαριστῶ, Κύριέ μου· ἀλλὰ ὅπως δὴ ποτε θὰ ἐνασχολήσωμεν τὸν καιρὸν μας, καὶ ὅτι μὲν ἡξεύρω θὰ σοὶ τὸ εἶπω, ὅτι δὲ γινώσκετε καλλίον θὰ τὸ προσθήσετε, καὶ οὕτω θὰ ἔχω πλουσιωτέραν διὰ τὸ μέλλον διήγησιν.

— Λέγε, λέγε, φίλε μου.

— Λοιπὸν ἐκεῖ συνεκροτήθη αὕτη ἡ μάχη. Ἦτον ἀπαύγασμα τῶν φατρίων τῶν Γουέλφων καὶ τῶν Γιβελίνων, ὡς ἐκ τοῦ ὅτι εἶχον οὗτοι ἀποβληθῇ τῆς Φλωρεντίας, ἔνεκεν ἀποκαλύψεως συνωμοτίας γενομένης ὑπ' αὐτῶν ὅπως ἀνακτήσωσι τὴν ὁποίαν εἶχον ἀπολέσει ἐπὶ τοῦ λαοῦ ἐπιρροὴν, διότι πάντοτε ὁ λαὸς εἶναι εἰς τὴν μέσσην.

— Ὁ λαὸς, φίλε μου, μέχρις οὗ δὲν ἐννοήσῃ τ' ἀληθὴ συμφερόντά του, θὰ ἦναι πάντοτε τὸ ἔρμαιον τῶν πολιτικῶν περιπετειῶν· ἀλλ' ἀκολουθήσον.

— Μέρους τῶν ἀποβληθέντων κατέφυγον εἰς Σιένην μετὰ τινος ἀρχηγῶν των, ὀνομαζομένου Farinata καὶ καὶ πῶς ἄλλως.

— Farinata degli Uberti.

— Μάλιστα, καὶ εὐθὺς ἐξεργάγη πόλεμος μεταξὺ τῶν δύο δημοκρατιῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν περιστάσιν ἦλθον καὶ Γερμανοί· δὲν εἶναι ἀληθὲς τοῦτο;

— Ἀληθέστατον, διότι οἱ φλωρεν-

πινει Γιβελίνο: ἐζήτησαν ἐπικουρίαν ἀπὸ τὸν Μαμφρέδην, βασιλέα τότε τῶν χωρῶν τῶν μετὰ ταῦτα ἀποτελεσασῶν τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως, οὗτος δὲ ἐπέμψεν ἑκατὸν μόνον χωροφύλακας, οἳ ὁ Φαρινάτας σκοπίμως ἐξέθηκεν οὕτως ὥστε κατεστράφησαν ἅπαντες, ἡ δὲ σημαία τοῦ Μαμφρέδη κατεσύρθη εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπὸ τῶν Γουέλφων, καὶ αἰαχρῶς ἐν Φλωρεντία ἐξυβρίσθη· διὰ ὁργισθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐπέμψε πρὸς ἐκδίκησιν, (εἰς τοῦτο δὲ εἶχεν ἀποβλέπει ὁ Φαρινάτας,) ὀκτακοσίους ἵππους καὶ ἱκανὸν πεζικὸν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ κόμητος Giordano d' Anglona (Γορδάνου τοῦ ἐκ Πανδονίας).

— Βλέπω ὅτι πολὺ καλὰ γνωρίζετε τὴν ἱστορίαν ταύτην· ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἐξηπατήθησαν οἱ φλωρεντινοί. Ἐγὼ δὲν τολμῶ νὰ βεβαιώσω τι, πλὴν μοὶ φαίνεται ὅτι ὁ Φαρινάτας ἐνήργησεν οὕτως ὥστε νὰ πεισθῶσιν οἱ δημογέροντες τῆς Φλωρεντίας ὅτι ἡ Σιένη ἤθελε τοῖς παραδοθῇ.

— Ναὶ διὰ πρεσποιήτων διαπραγματώσεων τοὺς ἐξηπάτησε, λέγων ὅτι μόλις θὰ ἐξεστράτευον κατὰ τῆς Σιένης, ὁ λαὸς, οἷς ἀνηχθάνετο τὴν κυριαρχίαν τοῦ τότε διοικοῦντος τὴν πόλιν Provenzano Sillvani καὶ οἱ πρόσφυγες, αἰτωμένοι πολλῶν τὴν κυβέρνησιν, ἦσαν ἔτοιμοι ν' ἀνοίξωσι τὴν πύλιν San Vito τῆς πόλεως.

— Ἐξαίρετα, ἐξαίρετα! ἐπομένως ἐξήλθεν ὁ φλωρεντινὸς στρατὸς, ὅστις ἦτο πολυάριθμος—πεντήκοντα χιλιάδες.

— Τριάκοντα μόνον, φίλε μου, πεζῶν καὶ τρεῖς ἵππεων, ἐχόντων μεθ' αὐτῶν καὶ τὸ λεγόμενον Carroccio, ὅπερ, ὡς γινώσκεις, ἦτον ἄρμα μέγιστον ὑπὸ πολλῶν ζευγῶν βοῶν ἐλαυνόμενον, φέρον ἐπὶ ὕψηλῳ ἱστοῦ τὴν σημαίαν τῆς πόλεως, περιστοιχιζομένην ὑπὸ ἱερέων, πολεμάρχων καὶ σκληπυγῶν. Πρὸς τούτοις εἶχον καὶ τὴν ὀνομαζομένην Martinella, ἥτις ἦν κώδων ἐφ' ἀμάξης κρεμάμενος,

καὶ κατὰ τὴν ἐκστρατείαν κρουόμενος.

— Τοιοῦτοτρόπως ἔφθασαν μέχρι τοῦ Monteaaperto, περιμένοντες ν' ἀνοίξῃ ἡ πύλη, ἥτις μὲν ἀνεώχθη, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐξέλθῃ τὸ ἱππικὸν τῶν γερμανῶν καὶ τὸ πεζικὸν, ἐν συνόλῳ δέκα χιλιάδες ἀνδρῶν.

— Δεκατρεῖς, φίλε μου.

— Καὶ οὗτοι ἐπέπεσον κατὰ τῶν ἐναντίων ἐκπλαγέντων καὶ καταθροῦθέντων ἐκ τοῦ ἀπροσδοκίτου τῆς ἐξόδου, καὶ ἔτι μᾶλλον ἀποθαρρυνθέντων ὡς ἐκ τῆς λειποταξίας τῶν ἐκ Φλωρεντίας ἐξελθόντων Γιβελίνων συνενωθέντων μετὰ τῶν δημοφρονούντων αὐτοῖς. Ὡς ἐκ τούτου ὁ φλωρεντινὸς στρατὸς μετὰ αἱματηρὰν μάχην ἡττήθη κατὰ κράτος, ἀπολέσας εἰκοσιπέντε χιλιάδας. . .

— Δέκα χιλιάδες ἀνδρῶν ἐφρονεύθησαν, καὶ πλείστοι ἡχμυκωτίσθησαν.

— Ἀπώλεσαν τὸ Carroccio καὶ τὴν Martinella, ἡ πεδιάς ἐστρώθη ὑπὸ πτωμάτων, καὶ τὰ ὕδατα τῆς Ἀρβίας ἐρρευσαν ἐρωθρά ὑπὸ τοῦ αἵματος.

— Ἀλλὰ ἡξεῦρεis τί ἔτι χειρόν ἤθελε συμβῆναι, ἂν δὲν τὸ ἐμπόδιζεν ὁ Φαρινάτας;

— Εἶπετέ μοι.

— Ἐξαφανισθεῖς ἕνεκα ταύτης τῆς μάχης τῆς ὑπαροχῆς τῆς Φλωρεντίας, ἡ τῶν Γιβελίνων φατρία ἐν τινι συνελεύσει συγκροτηθεῖσα εἰς Ἐμπολιν ἀπῆτει τὴν κατεδάφισιν τῆς πόλεως ἐκείνης, ἵνα μὴ ἀνακύψῃ τοῦ λοιποῦ, ὡς καὶ πράγματι ἀνέκυψεν ἀκολούθως, ὅταν συγκροτηθεῖς τῆς ἐν Valdelsa ἐτέρας μάχης, οἱ Σιένοι κατετροπώθησαν ὑπὸ τῶν Φλωρεντινῶν, ὁ δὲ Προβεντσάνος ἀπεκεφαλίσθη, περιαχθείς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐπὶ λόγχης καθ' ὅλον τὸ στρατόπεδον.

— Αὐτὰ ἔχουσιν αἱ φατρίαι· ἀλλὰ προσεγγίζομεν.

Τῷ ὄντι μετ' οὐ πολὺ ὁ ἵππος ἐπέστη, ὁ δὲ γραμματοφόρος, ὅστις ἦν συνάμα καὶ ὁ ἡνίοχος, ἐξέφερεν ἐν ἱπιτεταμένον "H-η-η, συνοδεύσας τὴν φωνὴν διὰ μαστιγώσεως τοῦ ἵππου, ὅστις κλονηθεὶς ἤρξατο τὴν ἀνάστασιν.

Τὸ Μονταλκίον καίται ἐπὶ ὄρους, ἀνωφερὲς δὲ ὡς ἐκ τούτου ὁδός, ἐν μέσῳ ὑψικόμενον, εὐκλάδων καὶ καλλιφύλλων καστανεῶν ἄγει εἰς τὴν μικρὰν πόλιν ταύτην, περιέχουσαν 3,500 ἐγκατοίκων, ἐροσπουδαστήριον καὶ ἐπισκοπικὴν ἐδραν.

Ἄλλ' ἤδη ἀφικόμεθα ἀπέναντι τῆς οἰκίας τοῦ καθηγητοῦ Π ὅστις μετὰ μεγίστης φιλοφροσύνης καὶ χαρᾶς ἤλθεν εἰς προϋπάντησίν μου, καὶ μὲ εἰσῆγαγεν ἔνδον, παρουσιάσας με εἰς τὴν μητέρα του, εὖσωμον καὶ εὐχαριν προσβύτιδ', ἥτις λίαν περιποιητικῶς μὲ ἐδέχθη. Ἐκεῖ εὗρον καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ καθηγητοῦ, ὠφεληθέντα τῶν δικαστικῶν διακοπῶν ὅπως διανύσῃ αὐτὰς μετὰ τῆς οἰκογενείας του.

Ἐἶχον φθάσει πρὸ τοῦ γεύματος, ἢ, κάλιον εἰπεῖν, τὸ γεῦμα μὲ περιέμενε, διότι εἶχον ἀναγγεῖλαι τὴν ἐκ Σιένης εἰς Μονταλκίον ἀναχώρησίν μου. Ἡ τράπεζα λοιπὸν παρεσκευάσθη ἡ ὑπηρετρία, ὀνόματι Pisquilla, εὖρωστος καὶ εὐθυμὸς κόρη, περισσπᾶτο περὶ τὴν ἐτοιμασίαν ταύτην μετὰ σπουδῆς καὶ μαιδιῶσα, — ὅπως δείξῃ ἴσως δύο σιρὰς μαργαρωδῶν ὁδόντων, — ἐβόηθη δὲ αὐτὴν, κατ' ἐξαίρεσιν, ὡς ἐφάνετο, ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς Cencia, πλὴν καὶ πως περπερευομένη, περιπαθῶς διαστρέφουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἄλλην, συστέλλουσα μᾶλλον τὰ χεῖλη. Τὸ γεῦμα ὑπῆρξε λίαν εὐάρεστον, οὐδέποτε δ' ἄλλοτε ἐφαγον νοστιμωτέρας κίχλας, εὐώδεις ὡς ἐκ τῆς ἀρκυνθίδος, ἣν τρώγουσι, καὶ εὐχύλους, ὡς ἐκ τοῦ τρόπου δι' οὗ τὰς ὀπτῶσιν· ἔστι δ' οὗτος ταχὺν περιστροφήν ἀπέναντι φλογώδους πυρᾶς τοῦ διαπείροντος αὐτὰς ὀβελού, διαρκοῦντος τοῦ γεύματος. Τὸ ἐσπέρας παρῆλθεν ἐν οἰκιακῇ συναναστροφῇ, ἀπέκνητα δ' ἐντελῶς τὴν εὐνοίαν τῆς σεβασμίας οἰκοδεσποίνης, παίξας μετ' αὐτῆς τὸ παρ' ἡμῖν λεγόμενον τάβλι.

Μετὰ δύο ἡμέρας ἐγὼ καὶ ὁ ἀδελφός τοῦ καθηγητοῦ ἐπεχειρήσαμεν ἐπιποιπερήγησιν τινα, ὅπως ἴδω τὰ περιχώρα, πᾶν ὅντι τῷ ὄντι ὡραίως καὶ γεα-

φικωτάτως θέας, αἵτινες πολλάκις μὲ ἐξέπληξαν, ὡς ἐκ τοῦ πεικιλλομορφοῦ καὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς τῶν ἀπόψεων. Διερχόμενοι πυκνότατον ἐκ δρυῶν καὶ ἄλλων μεγαλοκόρμων καὶ ὑψιτενῶν δένδρων δάσος ἐφθάσαμεν εἰς θέσιν, ὅπου ἦν οἰκίσκος κατηρειπωμένος, καὶ ἐπικλυπτόμενος ὑπὸ φυλλοκόμων κλάδων, καθιστώντων τὴν θέσιν ἐκείνην λίαν κατᾶσκινον.

— Πόσον εἶναι καταπληκτικὸς ὁ τόπος οὗτος! — εἶπον εἰς τὸν συνοδοιπόρον μου.

— Ἴσως διὰ τοῦτο ὀνομάζεται *lume spento* (φῶς ἐσθασμένον), ἰδοὺ δὲ τί συνέβη πρὸ ἐτῶν ἐνταῦθα. Τὰ περιχώρα ταῦτα κατεμάστιζε περίφημος τις ἀργιληστής, ὅστις καταδικωμένος ὑπὸ τῆς ἐξουσίας, κατεφυγε πολλάκις εἰς τὸν οἶκον ἐκεῖνον, ἀνέκοντα εἰς τινα πτωχὸν χωρικόν. Διὰ κυβερνητικοῦ διατάγματος ὠρίζετο ἀμοιβὴ χιλίων σκουδῶν εἰς τὸν παραδόνοντα τὸν ληστήν. Ὁ χωρικὸς ἀντίσχευ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας εἰς τὸν πειρασμόν, ἀλλὰ ἡ πενία του, ὁ φόβος ὅτι ἤδη νατο καὶ γὰρ πάθῃ βαρέως ἂν ἀπεκαλύπτετο ὅτι παρῆχε καταφύγιον εἰς ἐκεῖνον ἐκλόνησαν τὴν σταθερότητα αὐτοῦ, διό καὶ ἐπὶ τέλους εἰδοποίησε τὴν δημοσίαν δύναμιν, ἥτις λίαν νύκτα αἰφνιδίως κατεκράτησε τὸν ληστήν. Οὗτος ἐνόησε πόθεν ἤρχετο ἡ βολή, στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν χωρικόν καὶ ὑπαινιττόμενος τὴν ὀνημασίαν τῆς θέσεως, τῷ εἶπε *«te l'accenderò io il lumicino»* «ἐγὼ θέλω σοὶ ἀνάψαι τὸ φῶς». Τῷ ὄντι μετ' αὐτὸν πολλὴ δραπετεύσας ἐκ τῶν φυλακῶν ὁ ληστής μετέβη εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην, καὶ τὸν μὲν χωρικὸν ἐφόνευσε, τὴν δὲ οἰκίαν παρανάλωμα τοῦ πυρὸς κατέστησε.

— Τρομερὸς ὁ ἄνθρωπος οὗτος.

— Ἦτον ἐκδικητικὸς βεβαίως, ἀλλ' εἶχε καὶ τι τὸ περίεργον. Οὐδέποτε ἐκακοποίησεν ἀναιτίως τοὺς πτωχοὺς, ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς συνέδραμε. Τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς εὐπόρους ἀγροκόμους ἐλῆστευεν· ἡ δὲ μανικὸς κατὰ τοῦ δημοσίου ταχὺ δρόμου, οὐτινος τὴν ἄμαξαν πολλάκις συνέλαβε, χάριν τῆς μόνης εὐχαριστήσεως τοῦ

νὰ σχίξῃ τὰ δημόσια ἐγγραφα.

— Ὅτ' αὐτὸς εἶχε κατὰ τῆς κυβερνήσεως.

— Καὶ τὴν προὐκάλει τολμηρῶς, ὥς νὰ μὴ τὴν ἐφοβείτο. Ἄλλ' ἄκουσον καὶ ἄλλην πρᾶξιν αὐτοῦ. Δὲν εἶχε καταφύγιον μόνον τὴν οἰκίαν τοῦ ἀγρότου, περὶ οὗ σοὶ εἶπον, ἀλλὰ κατέφευγε καὶ παρὰ τινι μυλωθρῷ, ὅστις κατέειχε τὸν μυλῶνα ἐπὶ μισθώσει. Μίαν ἐσπέραν πορευθεὶς ἐκεῖ εἶρε τὸν μυλωθρὸν λίαν σκυθρωπὸν καὶ σύννου. — Τί ἔχεις; — τὸν λέγει. — Αἶ, τί ἔχω! — Ναι, τί ἔχεις; δὲν δύνασαι νὰ μοὶ εἴπῃς τί σ' ἐνοχλεῖ; — Μετὰ τρεῖς ἡμέρας δεῖλω νὰ ἐκκενώσω τὸν μυλῶνα, — ἀπήντησε στενάχων. — Καὶ διατί; — Διότι δὲν ἔχω νὰ πληρώσω τὸ ἐνοίκιον, ὃ δὲ κύριος τοῦ κτήματος, ὅστις εἶναι λίαν φιλάργυρος, δὲν ἐννοεῖ νὰ μοὶ χορηγήσῃ ἄλλην προνομήν, ἄλλως θὰ μ' ἐξώσῃ, θὰ πλειστηριασθῇ τὰ ἐπιπλά μου ἵνα λάβῃ τὰ ὀφειλόμενα, ἐγὼ δὲ ὁ δυστυχὴς — καὶ τοῦτο λέγων ἔκλαιε καὶ ὠδύρετο — θέλω εὐρεθῇ, ἀπὸ μιᾶς στιγμῆς εἰς ἄλλην, ἄστεγος... ἀπὸ πένης... μὴ ἔχων ποῦ τὴν κεφαλὴν κλιπῆναι, ἐνῷ ἐπέρχεται χειμὼν... (ἦν τότε Σεπτέμβριος.) — Καὶ τοῦτο σὲ πειράζει; — τῷ εἶπεν ὁ ληστὴς γελῶν. — Καὶ τί ἄλλο ἤθελες νὰ μοὶ συμβῇ; μεθαύριον θὰ ἔλθῃ νὰ λάβῃ τὰ χρήματα, ἄλλως... — καὶ ἐδῶ πάλιν ἤρξαντο αἱ οἰμωγαὶ — Εἰπέ μοι, τί χρεωστεῖς; — Τριάκοντα σκουδα. — Καὶ διὰ πόσον εὐτελὲς ποσὸν κάμνεις τόσον ὀφειλόμενον; — Εἶσαι περίεργος! — Σιώπα, σιώπα, καὶ αὐριον τὰ λέγομεν καλλίτερα· ἐν τοῖς αἰς δειπνήσωμεν. — Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν προσῆλθεν εἰς τὸν μυλῶνα ὁ ληστὴς, καὶ προσεγγὼν τῷ μυλωθρῷ βαλάντιον, τῷ εἶπεν. — Ἰδοὺ τὰ τριάκοντα σκουδα. — Τὰ τριάκοντα σκουδα! — ἀπήντησε κατὰπληκτος ὁ μυλωθρός. — Ναι, δὲν εἶναι ἴσως τόσα, ἢ περισσότερα; — Ἰόσα, τόσα, — ἀπεκρίθη. — Λάβε τα λοιπὸν, καὶ πλήρωσε τὸν κύριόν σου. — Μόλις ὁ μυλωθρός ἐπίστευεν εἰς ὅ,τι ἔδωκε, καὶ δὲν ἐτόλμα νὰ τείνῃ τὴν χεῖρα πρὸς τὸ βα-

λάντιον. — Τὰ θέλεις, ναι, ἢ ὄχι; — ἐκραύγασεν ὁ ληστὴς μετ' ἀνυπεμονησίας. — Ναι, ναι, κ' ῥιέ μου, σὺ εἶσαι ὁ σῶτήρ μου! — καὶ ἤθελε ν' ἀσπασθῇ τὴν χεῖρά του, νὰ πέσῃ εἰς τοὺς πόδας του. — Ἄφες αὐτὰ, καὶ εἰπέ μοι πότε θὰ ἔλθῃ νὰ παραλάβῃ τὰ χρήματα ὁ φίλος. — Αὐριον τὸ ἀπόγευμα. — Ἐχεις λοιπὸν ὅλον τὸν καιρὸν σου, ἀλλὰ φρόντισε νὰ λάβῃς τὴν ἀπόδειξιν τῆς πληρωμῆς. — Ναι, ἀλλὰ... — Τί ἀλλά;... — Πρέπει νὰ κανονίσωμεν τὸν τρόπον τῆς ἀποδόσεως. — Μὴ στοχάζεσαι αὐτὰ, πλήρωσε τὴν ὀφειλὴν σου, καὶ μετὰ ταῦτα ἐμιλοῦμεν. — Κατὰ τὴν προσδιορισμένην ὥραν ὁ κύριος τοῦ κτήματος ἐνεφανίσθη εἰς τὸν μυλωθρὸν, ἔλαβε τὰ χρήματα καὶ ἀφῆκε τὴν παραλαβὴν. Τὸ ἐσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐνεφανίσθη καὶ ὁ ληστὴς καὶ ἡρώτησε τὸν μυλωθρὸν ἐὰν ἐπλήρωσε. — Ναι, — ἀπήντησεν ἐκεῖνος μετ' εὐγνωμοσύνης. — Ἐλάβε τὴν ἀπόδειξιν τῆς πληρωμῆς. — Τὴν ἔλαβον ἰδοὺ αὐτήν. Καὶ σὺ μὲ ἐπλήρωσας, — ἐπεῖπεν ὁ ληστὴς, δεικνύων εἰς τὸν ἐκθαμβὸν μυλωθρὸν τὸ βαλάντιον μὲ τὰ τριάκοντα σκουδα.

— Ἐννοεῖς κάλλιστα, φίλε μου. — μοὶ εἶπε τότε ὁ συνοδοιπόρος μου, — πῶς τὸ πρᾶγμα συνέβη.

— Ναι, ναι, ὁ ληστὴς περιέμενε καθ' ὁδὸν τὸν κύριον τοῦ κτήματος, καὶ ἀφῆρσεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ βαλάντιον μὲ τὰ σκουδα· ἀξιόλογα, ἀξιόλογα.

Τοιοῦτοτρόπως συνδιαλεγόμενοι ἐπεραιώσαμεν τὴν περιήγησίν μας.

(ἔπεται τὸ τέλος)

Κ. ΜΕΣΣΑΛΑΣ.

